

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษา
ของสถาบันศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน

The Factors and Indicators of Collaborative Network Management
for Educational Management of Small-Sized Schools in
Special Upper Northern Areas

พิเชรชฐ์ ไชยสุภา และน้ำผึ้ง อินทะเนตร

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การทำความเข้าใจปรากฏการณ์และคัดเลือกตัวแปร เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับผู้ให้ข้อมูลพุทธกรณีศึกษา 4 แห่ง จำนวน 24 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาสร้างข้อสรุปอุปนัยกำหนดร่างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 8 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ และแบบบันทึกประเด็นการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาสร้างข้อสรุปอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบย่อย 35 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบหลัก ที่ 1 การจัดส่วนประกอบสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือ มี 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ สมาชิกของเครือข่าย (4 ตัวบ่งชี้) โครงสร้างหน้าที่ของเครือข่าย (3 ตัวบ่งชี้) วัตถุประสงค์ของ

ເຄືອຂ່າຍ (4 ຕັວປ່ອງໜີ້) ຮະບບສື່ສາຮແລະປົງສັນພັນຮ່ອງເຄືອຂ່າຍ (4 ຕັວປ່ອງໜີ້) ທຮັພາກຮ່າທີ່
ຈຳເປັນໃນຮະບບເຄືອຂ່າຍ (4 ຕັວປ່ອງໜີ້) ແລະ ຄຸນລັກຊະນະທີ່ຈຳເປັນສໍາຮັບສມາຊີກເຄືອຂ່າຍ
(5 ຕັວປ່ອງໜີ້) ອົງຄປະກອບໜັກທີ່ 2 ຂອບຂ່າຍກົງຈົກວາມຮ່ວມມືອີກການບົດກົງຈົກວາ
ມີ 2 ອົງຄປະກອບຍ່ອຍ ຄືວ ການພັດນາປະສິທິພາພາງນາວິຊາການ (5 ຕັວປ່ອງໜີ້) ແລະ ການພັດນາ
ປະສິທິພາພາງນາສັນບັນດຸນງານວິຊາການ (6 ຕັວປ່ອງໜີ້)

ຄຳສຳຄັນ: ອົງຄປະກອບແລະຕັວປ່ອງໜີ້ / ການຈັດການເຄືອຂ່າຍ / ສຕານສຶກຂາານາດເລັກ /
ພື້ນທີ່ພິເສດ

Abstract

The research objectives were to explore the factors and indicators of collaborative network management for educational management of small-sized schools in specific upper northern areas. The research was divided into two steps as follows: Step 1 focused on the phenomenon of understanding and variables collected. The research instruments included a record of document analysis and in-depth interview recording form for 24 respondents of 4 Multiple-case Studies. The data were analyzed by content analysis and analytic induction for drafting the factors and indicators of collaborative network management for educational management of small-sized schools in specific upper northern areas. Step 2 focused on quality evaluation of factors and indicators. The research instruments included a focus group discussion recording form of 8 experts for checking for appropriateness and to order the magnitude of factors and indicators. Another instrument was a criticism and connoisseurship recording form of 7 experts for checking about the content validity appropriateness and possibility of the factors and indicators. The data were analyzed by content analysis and analytic induction.

The research results found that the factors and indicators of collaborative network management for educational management of small-sized schools in specific upper northern areas via consensus of experts consisted of two main-factors, eight sub-factors and 35 indicators. The main-factors were: 1) an arrangement of the major components of collaborative networks consisting of six sub-factors, namely network members (4 indicators), network structure (3 indicators), purpose of network (4 indicators), communication systems and the interaction of networks (4 indicators), required resources in the network (4 indicators), and required features for network members (5 indicators). The scope and functions of collaborative educational management consisted of two sub-factors: 1) development of academic efficiency (5 indicators) and development of academic support efficiency (6 indicators).

KEYWORDS: FACTORS AND INDICATORS / COLLABORATIVE NETWORK /
SMALL-SIZED SCHOOLS / SPECIFIC AREA

ບທນໍາ

การຈัดการສຶກສາຂັ້ນພື້ນຖານເພື່ອພັດນາຄຸນກາພຸ້ເຮືອນນັ້ນໂຮງເຮືອນເປັນແຫ່ງເຮືອນຈູ້ໃນຮບບທີ່ສຳຄັງຈຶ່ງຮູ້ມີໜາທີ່ຈັດໃຫ້ບໍລິການຂັ້ນພື້ນຖານແກ່ປະຊາຊານ ພຣະພາບບຸນຍຸດີການສຶກສາແກ່ໜ່າຍກວ່າສຶບສອງປົກກອນຮະດັບອຸດມຕືກາ ຂນະທີ່ມາຕາ 17 ກໍາທັດໃຫ້ມີການສຶກສາການບັນດັບຈຳນວນເກົ້າປີໂດຍເດັກຈຶ່ງມີອາຍຸຢ່າງເຂົາປີທີ່ເຈັດເຂົ້າເຮືອນໃນສະຖານທີ່ສຶກສາຂັ້ນພື້ນຖານຈຸນອາຍຸຢ່າງເຂົາປີທີ່ສຶບທັກ ແລະມາຕາ 18 ຮະບຸການຈັດການສຶກສາປຽບມວຍແລກສຶກສາຂັ້ນພື້ນຖານໃຫ້ຈັດໃນສະຖານທີ່ສຶກສາ ອື່ນ ສະພັບພາດເຕັກປຽບມວຍ ໂຮງເຮືອນ ແລະ ສູນຍົກເຮືອນ (ກະທຽວສຶກສາທີ່ການ, 2546)

ຈາກສາຮະສຳຄັງຕາມບທບຸນຍຸດີແກ່ພຣະພາບບຸນຍຸດີການສຶກສາແກ່ໜ່າຕິດັກລ່າງການທຽບສຶກສາທີ່ການສຶກສາຂັ້ນພື້ນຖານ ຈຶ່ງເປັນອົງຄ່ຽກຮັກໃນການຂັບເຄື່ອນຄຸນກາພາກສຶກສາ ໂດຍຈາກຂໍ້ມູນສຳນັກນໂຍບາຍແລກແຜນການສຶກສາຂັ້ນພື້ນຖານ (2559) ພບວ່າ ປັຈຈຸບັນມີໂຮງເຮືອນໃນສັກດຳສຳນັກນໂຍບາຍແລກແຜນການສຶກສາຂັ້ນພື້ນຖານທັງສິນກວ່າ 30,717 ແກ່ ໃນຈຳນວນດັກລ່າງເປັນໂຮງເຮືອນນາດເລັກຄື 15,705 ແກ່ ທັງນີ້ຈາກຂໍ້ມູນການປະເມີນຄຸນກາພາກສຶກສາ ຮະບຸໂດຍປະໜາຕີອຸງກິຈຈາກໂລ່ນ (2558) ພບວ່າ ສະຖານທີ່ສຶກສານາດເລັກສ່ວນໃໝ່ ຕັ້ງອູ້ໃນພື້ນທີ່ນອກເຂົດເມືອງ ທີ່ຮູ້ໃນພື້ນທີ່ທ່າງໄກລ ນັກເຮືອນສ່ວນໃໝ່ມາຈາກຮົບຮັວທີ່ມີຖານະຍາກຈຸນ ມີປົງໝາພລສົມຄຸທີ່ທາງການເຮືອນອູ້ໃນຮະດັບຕໍ່າ ຂາດແຄລນບປະມານໃນການພັດນາຈຳນວນຄຽມເພີ່ງພອ ການເຂົ້າສົ່ງສາຮນເທິກຂອງສະຖານທີ່ສຶກສາຢູ່ໃນຮະດັບຕໍ່າເນື່ອງຈາກຂາດຮບບສາຮນເທິກທີ່ມີຄຸນກາພາກ ເປັນຕົ້ນ

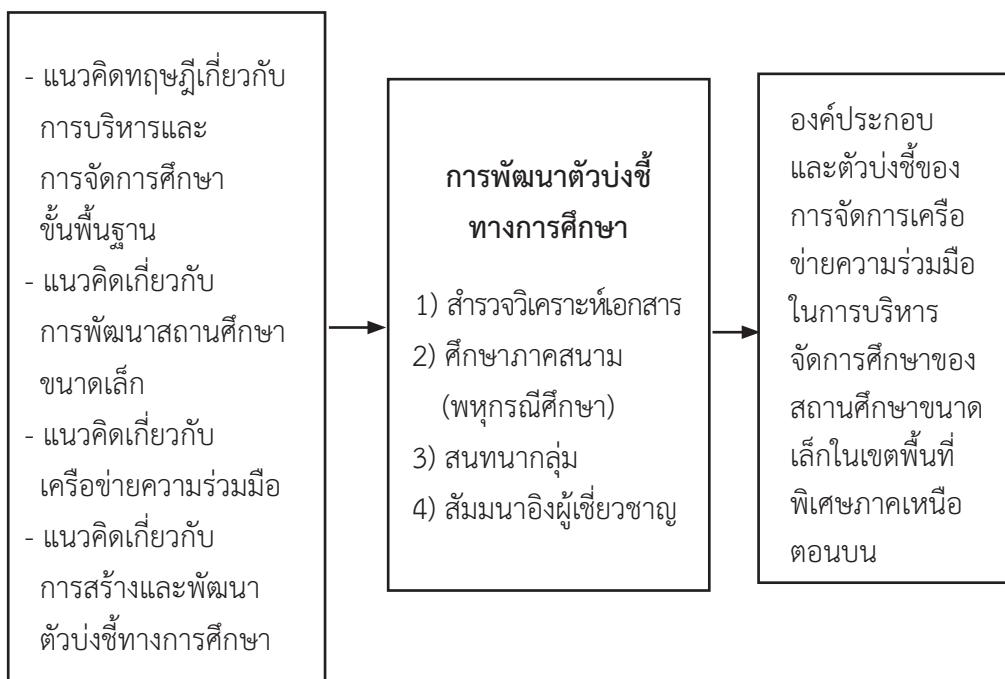
ສະພາພາດົດດັກລ່າວສອດຄລ້ອງກັບຜົນການສຶກສາຂອງ ຕັກດີໄທ ສຸກິຈບວຣ (2554) ທີ່ຮະບຸວ່າໂຮງເຮືອນນາດເລັກມີປົງໝາພລສົມຄຸທີ່ທາງການເຮືອນອູ້ໃນຮະດັບຕໍ່າ ທີ່ຈຳນວນມາຈາກສາເຫຼຸດສຳຄັງ ອື່ນ ໂຮງເຮືອນມີທັກພາກທາງການບັນດັບການຈັດການທີ່ຈຳກັດແລກແຜນການສຶກສາຂັ້ນພື້ນຖານ (2551) ທີ່ໄດ້ສຽງເກີດກັບຮະບບການສຶກສາຂັ້ນພື້ນຖານຂອງໄທວ່າ ຍັງຄອງມີການໃຫ້ປັຈຈີກການພລິຕອຍຢ່າງໄວ້ປະສິບຕີກາພ ສະຖານທີ່ສຶກສາສ່ວນໃໝ່ຄົງຮ້ອຍລະ 81.8 ມີຜລຕອບແນວຕ່ອນນາດລດລງ (Decreasing Return to Scale) ໂດຍມີສະຖານທີ່ສຶກສາເພີ່ງຮ້ອຍລະ 14.0 ເທົ່ານັ້ນ ທີ່ມີປະສິບຕີກາພສູງສຸດ ຊົ້ອຄັນພບດັກລ່າງສະຫຼອນຢ່າງໜັດເຈນຄົງການດ້ວຍປະສິບຕີກາພໃນການບັນດັບການຈັດການແລກສຶກສາທີ່ມີຢ່າງຈຳກັດໃຫ້ເກີດປະປະໂຍ້ນສູງສຸດ ແລະ ຮະບບການສຶກສາຂັ້ນພື້ນຖານສາມາດພື່ນປະສິບຕີກາພໄດ້ໂດຍການໃຫ້ປັຈຈີກການພລິຕອຍທີ່ອູ້ໃໝ່ໃຫ້ຄຸນຄ່າມາກຈົ້ນ ໂດຍພບດ້ວຍວ່າ ປະສິບຕີກາພໃນການດໍາເນີນຈານນັ້ນໄມ້ໄດ້ແປຮັນໄປຕາມນາດຂອງສະຖານທີ່ສຶກສາແຕ່ຈະຂັ້ນກັບຄວາມສາມາດໃນ

การบริหารจัดการ การใช้ปัจจัยการผลิตและผลผลิตของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ นั่นเอง

สภาพปัจจัยของโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าว เมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้นจึงถูกยกเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งของการจัดการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตที่ภาครัฐและทุกฝ่ายในสังคมต้องตระหนักในการพัฒนาให้เกิดความเหมาะสมสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นภายใต้อัตลักษณ์และบริบทที่แตกต่างอย่างแท้จริง ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549) ได้สังเคราะห์วิป共建ที่ดีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า มีนวัตกรรม 4 รูปแบบที่สถานศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ คือ 1) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 2) การจัดการเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ 3) การจัดการเรียนรู้ระบบทางไกลผ่านดาวเทียม และ 4) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขณะที่ข้อสรุปการประชุมผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ ครั้งที่ 3/2557 เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2557 ระบุโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต้น ๆ ใช้วิธีการบริหารแบบเครือข่าย

จากข้อสรุปดังกล่าวจะเห็นว่า แนวทางหนึ่งที่จะสามารถสนับสนุนต่อนโยบายภาครัฐด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษาขนาดเล็กได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่พิเศษ ทุรกันดาร ห่างไกล และไม่สามารถดำเนินการตามมาตรฐานยุบหรือควบรวมสถานศึกษาได้นั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาร่วมกันของสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจในการที่จะเสริมพลังแก่สถานศึกษาขนาดเล็กเพื่อขจัดปัญหาโดยสามารถขับเคลื่อนภารกิจการบริหารจัดการศึกษาภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังที่ วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) ได้ระบุปัญหาสาระน่าห่วงประการเกิดขึ้นในระดับปัจจุบุคคล หรือระดับกลุ่ม ที่อาจเกินกว่าขีดความสามารถของหน่วยงานภาครัฐที่จะดูแลจัดการได้อย่างทั่วถึงแต่เพียงลำพัง การสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนการขยายเส้นทางให้แก่องค์กรภาครัฐในการเข้าถึงและลงมือแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างลุล่วงโดยอาศัยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากองค์กรอื่น ๆ ภายในเครือข่าย สอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2546) ซึ่งระบุเกี่ยวกับการจัดการโรงเรียนแนวใหม่ในมิติของโรงเรียนขนาดเล็กว่าจำเป็นต้องออกแบบให้สอดคล้องกับลักษณะของการมีส่วนร่วมจากผู้ฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งการจัดองค์การที่ดีที่สุดจึงน่าจะเป็นระบบเครือข่าย และถ้ารวมโรงเรียนขนาดเล็กเข้าด้วยกันได้ก็จะเป็นเครือข่ายสถานศึกษาที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้แม้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาภาครัฐจะให้ความสำคัญโดยสนับสนุนแนวทาง

ดังกล่าวมาย่างต่อเนื่องทว่าในทางปฏิบัติกลับไม่ปรากฏภาพความสำเร็จที่เป็นไปอย่างกว้างขวางแม้จะมีตัวอย่างการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ แต่ก็มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยส่วนใหญ่เป็นเพียงเครือข่ายเที่ยมที่ไม่มีการขับเคลื่อนการกิจใด ๆ ที่ชัดเจนร่วมกันมากนัก ดังนั้นจาก การศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดเกี่ยวกับ การพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ แนวคิดเกี่ยวกับ การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถ สรุปเป็นกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือ ในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน ซึ่งเป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นยิ่งสำหรับใช้ประกอบการพัฒนาการลุทธิ์ที่เหมาะสม สมในการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบนให้เกิดประสิทธิภาพในลำดับต่อไป โดยอาศัยเทคนิค วิธีการเชิงคุณภาพในการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษาของ รัตนะ บัวสนธิ (2555) ซึ่งสรุป เป็นกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน

วิธีการวิจัย

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนสำคัญตามเทคนิคการพัฒนาตัวบ่งชี้ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ ดังนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลเพื่อสำรวจทำความเข้าใจปรากฏการณ์และคัดเลือกตัวแปรเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน

1) การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเครือข่าย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็ก ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นกรอบคิดเบื้องต้นของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหาร จัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก และนำไปปรับรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากพหุกรณ์ศึกษา

2) การศึกษาจากพหุกรณ์ศึกษา (Multicase Studies) เครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็กในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน จำนวน 4 กรณีศึกษา ทั้งนี้เหตุผลสำคัญที่สนับสนุนการวิจัยโดยใช้พหุกรณ์ศึกษานั้น Eisner (1991) ระบุว่าผลลัพธ์ที่เกิดจากการวิจัยสามารถใช้พัฒนาหรือเป็นแบบอย่างสำหรับการทำงานในประเด็นที่ศึกษาได้ ส่วนการเลือกรณีศึกษาจำนวน 4 แห่งนั้น สอดคล้องกับ Creswell (อ้างถึงใน ชาญ โพธิสิตา, 2550) ที่เสนอว่าหากวิจัยไม่ควรเลือกรณีศึกษามากกว่า 4 ราย เพื่อเป็นกรณีสนับสนุนแนวความคิดในการศึกษาหนึ่ง ๆ ทำนองเดียวกับ Stake (2006) ซึ่งระบุความมีจำนวนกรณีศึกษาระหว่าง 4-10 เพื่อข้อมูลมากพอสำหรับทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา

ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จากทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ นำข้อมูลจากการศึกษาพหุกรณ์ศึกษา (Multicase studies) มาวิเคราะห์พิจารณาความสอดคล้องของข้อมูล ตลอดจนสังเคราะห์สรุปองค์ความรู้เพื่อระบุตัวแปรองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน โดยพบว่าประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 9 องค์ประกอบย่อย 61 ตัวบ่งชี้ สำหรับนำไปสู่การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญกลุ่มต่าง ๆ ในลำดับต่อไป

1.2 การตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครื่อข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย

1) การสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการปฏิบัติภารกิจในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญ ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของ สถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน โดยในขั้นนี้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณา ปรับเพิ่มองค์ประกอบย่อยและลดจำนวนตัวบ่งชี้ลงให้มีความเหมาะสมเป็นไปได้ ซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 10 องค์ประกอบย่อย 43 ตัวบ่งชี้ สำหรับนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์และ ตัดสินโดยวิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญต่อไป

2) การสัมมนาองค์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เพื่อตรวจสอบค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน

2. แหล่งข้อมูล

2.1 แหล่งข้อมูลในการศึกษาเพื่อสำรวจทำความเข้าใจปรากฏการณ์และคัดเลือกตัวแปรเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษานานาชาติในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน

1) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์สรุปเป็นกรอบคิดเบื้องต้นของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวกับการจัดการเครือข่าย จำนวน 6 เล่ม เอกสารที่เกี่ยวกับการจัดการเครือข่ายสถานศึกษา จำนวน 5 เล่ม เอกสารที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 4 เล่ม และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 6 เล่ม

2) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาพุทธศาสนาศึกษา ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลที่มีบทบาทเกี่ยวข้องโดยตรงเกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็กที่เป็นกรณีศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ให้ข้อมูลระดับนโยบายจำนวนเครือข่ายละ 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัด ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัด ผู้อำนวยการกลุ่นอิเทศติดตามและประเมินผลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัด และ 2) ผู้ให้ข้อมูลระดับปฏิบัติการจำนวนเครือข่ายละ 3 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือแกนนำเครือข่าย ครูผู้สอน และ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็กในเครือข่าย กำหนดโดย พิจารณาจากเกณฑ์ที่ว่าต้องเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจความสามารถการวิจัยได้ดีที่สุด

ส่วนแหล่งกรณศึกษาทั้ง 4 แห่ง ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงกรณศึกษาที่เหมาะสม สำหรับการได้ข้อมูลที่หลากหลายครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาเป็นสำคัญ (ชาญ โพธิสิตา, 2550) ประกอบกับเกณฑ์พิจารณา คือ 1) เป็นเครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่อยู่ในแผนบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัด 2) เป็นเครือข่ายที่มีการดำเนินงานมาแล้วอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 2 ปี 3) เป็นเครือข่าย สถานศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน หรืออาจเป็นเครือข่ายสถานศึกษา ขนาดเล็กในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Good practices) ด้านการบริหาร จัดการในระดับของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป ประกอบด้วย 1) เครือข่ายสถานศึกษา ขนาดเล็ก “โรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 2) เครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็ก “โรงเรียนบ้าน แม่ต้อบเหนือ -บ้านแม่ต้อบใต้” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 3) เครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็ก “ชอลอทโนเมเดล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 2 และ 4) เครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็ก “กลุ่มป้า 1” สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

2.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของ การจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขต พื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย

1) การสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์ ประเมินคุณภาพองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ของ การจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน ทั้งสิ้น จำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้ร่วมสนทนากลุ่มตามเกณฑ์คุณสมบัติ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านนโยบายการจัดการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเครือข่ายสถานศึกษา จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ (ครุต้นแบบ) จำนวน 2 คน

2) การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เพื่อตรวจสอบ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ การจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของ สถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการ เครือข่ายสถานศึกษา จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผลและการวิจัยเชิง คุณภาพ จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญ

ດ້ານการບໍລິຫານສຶກພາຍໃນສະຖານະເລື້ອງ ຈຳນວນ 1 ດ້ວຍຜູ້ເຊີ້ວ່າງມູນອອກຄົງກ່າວໄໝ່ສັງກັດການຮັບຮູ້ດ້ານ
ກາງຈັດການສຶກພາຍໃນພື້ນທີ່ພິເສດຖະກິນ ຈຳນວນ 1 ດ້ວຍ

3. ເຄື່ອງມືອີ່ໃຫ້ໃນການຮັບຮູ້ດ້ານ

3.1 ເຄື່ອງມືອີ່ໃຫ້ໃນການຮັບຮູ້ດ້ານ ຂັ້ນຕອນທີ່ 1 ມີຈຳນວນ 3 ຂັບ ດັ່ງນີ້

1) ແບບບັນທຶກກາງວິເຄາະທີ່ເອກສານເພື່ອສຶກພາຍອົບຄິດເບື້ອງຕົ້ນ

ຂອງກາງຈັດການເຄື່ອງຂ່າຍຄວາມຮົມມືອໃນການບໍລິຫານສຶກພາຍໃນສະຖານະເລື້ອງ

2) ແບບສັນກາຍົນເຊີງລຶກ ສໍາຮັບຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນຮະດັບໂຍບາຍເກີ່ວກັບ
ກາງຈັດການເຄື່ອງຂ່າຍຄວາມຮົມມືອໃນການບໍລິຫານສຶກພາຍໃນສະຖານະເລື້ອງໃນເຂດ
ພື້ນທີ່ການເຫັນອົດຕອນນີ້

3) ແບບສັນກາຍົນເຊີງລຶກ ສໍາຮັບຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນຮະດັບປັບປຸງບັດກາງເກີ່ວກັບ
ກາງຈັດການເຄື່ອງຂ່າຍຄວາມຮົມມືອໃນການບໍລິຫານສຶກພາຍໃນສະຖານະເລື້ອງໃນ
ເຂດພື້ນທີ່ການເຫັນອົດຕອນນີ້

3.2 ເຄື່ອງມືອີ່ໃຫ້ໃນການຮັບຮູ້ດ້ານ ຂັ້ນຕອນທີ່ 2 ຈຳນວນ 2 ຂັບ ຄືວ່າ

1) ແບບບັນທຶກປະເທດນາກລຸ່ມເພື່ອຕຽບສອບຮ່າງອົບຄິດ
ແລະຕັບປິດກາງຈັດການເຄື່ອງຂ່າຍຄວາມຮົມມືອໃນການບໍລິຫານສຶກພາຍໃນສະຖານະເລື້ອງ
ໃນເຂດພື້ນທີ່ພິເສດຖະກິນ

2) ແບບບັນທຶກປະເທດນາກລຸ່ມເພື່ອຕຽບສອບຮ່າງອົບຄິດ
ແລະຕັບປິດກາງຈັດການເຄື່ອງຂ່າຍຄວາມຮົມມືອໃນການບໍລິຫານສຶກພາຍໃນສະຖານະເລື້ອງ
ໃນເຂດພື້ນທີ່ພິເສດຖະກິນ

4. ກາງວິເຄາະທີ່ຂໍ້ມູນ

4.1 ກາງວິເຄາະທີ່ຂໍ້ມູນກາງວິຈິຍີ ຂັ້ນຕອນທີ່ 1 ເປັນກາງວິເຄາະທີ່ເນື້ອຫາສ້າງ
ຂໍ້ສຽງປຸປັນຍ (Analytic induction) ດ້ວຍການນຳຂໍ້ມູນທັງໝົດທີ່ໄດ້ມາພິຈານາສຽງເຊື່ອມົງ
ກຳທັນດັ່ງອົບຄິດແລະຕັບປິດກາງຈັດການເຄື່ອງຂ່າຍຄວາມຮົມມືອໃນການບໍລິຫານ
ສຶກພາຍໃນສະຖານະເລື້ອງໃນເຂດພື້ນທີ່ພິເສດຖະກິນ

4.2 ກາງວິເຄາະທີ່ຂໍ້ມູນກາງວິຈິຍີ ຂັ້ນຕອນທີ່ 2 ປະກອບດ້ວຍ

1) ກາງວິເຄາະທີ່ເນື້ອຫາ ຈາກກາງສັນນາກລຸ່ມໃນດ້ານຄວາມເໝາະສົມ
ຄວາມເປັນໄປໄດ້ ແລະກາງຈັດລຳດັບຄວາມສຳຄັນຂອງອົບຄິດແລະຕັບປິດກາງຈັດການເຄື່ອງຂ່າຍ
ຄວາມຮົມມືອໃນການບໍລິຫານສຶກພາຍໃນສະຖານະເລື້ອງໃນເຂດພື້ນທີ່ພິເສດຖະກິນ

2) ກາງວິເຄາະທີ່ເນື້ອຫາ ກາງສັນນາໂດຍອາສີກາງວິພາກໝວິຈາຮົນ
ແລະຕັດສິນຂອງຜູ້ເຊີ້ວ່າງມູນ (Criticism and Connoisseurship) ເກີ່ວກັບຄວາມເທິງທຽງຂອງ

เนื้อหา ความเหมาะสม และเป็นไปได้ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน

ผลการวิจัย

ผลการการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน โดยวิเคราะห์เอกสาร สำรวจทำความเข้าใจปรากฏการณ์และคัดเลือกตัวแปรเพิ่มเติม จากกรณีศึกษา กรณีที่น่าไปสู่การตรวจสอบคุณภาพโดยอาศัยการวิพากษ์วิจารณ์และตัดสินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขและมีฉันทามติร่วมกันว่ามีความเที่ยงตรงของเนื้อหา มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก สำหรับนำไปเป็นแนวทางการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบย่อย 35 ตัวบ่งชี้ ตามลำดับดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 การจัดส่วนประกอบสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือ จำนวน 6 องค์ประกอบย่อย

องค์ประกอบย่อยที่ 1 สมาชิกของเครือข่าย จำนวน 4 ตัวบ่งชี้

1. สถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบนระหว่าง 2-5 โรงเรียนรวมกลุ่มเป็นองค์กรสมาชิกของเครือข่าย

2. ผู้รับผิดชอบงานการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก ระดับเขตพื้นที่ การศึกษาต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก เป็นสมาชิกกลุ่มแกนนำ มีบทบาทร่วมนำการก่อรูปและพัฒนาเครือข่าย

3. ครุผู้สอนและบุคลากรอื่นในสถานศึกษาขนาดเล็ก เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปฏิบัติงานของเครือข่าย และมีบทบาทร่วมในการพัฒนางานตามภารกิจของเครือข่าย

4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สนับสนุน และมีบทบาทส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติงานของเครือข่ายโดยสอดคล้องกับโครงสร้างหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบอยู่ที่ 2 โครงสร้างหน้าที่ของเครือข่าย จำนวน 3 ตัวบ่งชี้

5. คณะกรรมการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบงานการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กระดับเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดเป็นที่ปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในเครือข่ายเป็นประธาน และกรรมการโดยมีบทบาทหน้าที่ร่วมในการประสานงาน การวางแผน นำการปฏิบัติงาน การนิเทศติดตาม และทบทวนปรับปรุงประสิทธิภาพการขับเคลื่อนเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

6. คณะกรรมการพัฒนาประสิทธิภาพงานวิชาการ ประกอบด้วย ผู้บริหาร
สถานศึกษาขนาดเล็กในเครือข่ายเป็นที่ปรึกษา ครุผู้สอนซึ่งได้รับเลือกจากสมาชิกเป็นประธาน
ครุผู้สอนและบุคลากรอื่นในสถานศึกษาเป็นกรรมการ มีบทบาทหน้าที่ร่วมในการวางแผน
การปฏิบัติงาน การนิเทศติดตาม และทบทวนปรับปรุงประสิทธิภาพของการดำเนินงานตาม
กรอบการกิจ แผนงาน โครงการ กิจกรรมของงานวิชาการ

7. คณะกรรมการพัฒนาประสิทธิภาพงานสนับสนุนงานวิชาการ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดเล็กในเครือข่ายเป็นที่ปรึกษา ครุผู้สอนที่ได้รับเลือกเป็นประธาน ครุผู้สอนและบุคลากรอื่นในสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน และตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน ของแต่ละโรงเรียนในเครือข่ายเป็นกรรมการ มีบทบาทหน้าที่ร่วมในการวางแผน การปฏิบัติงาน การนิเทศติดตาม และทบทวนปรับปรุง การดำเนินงานตามกรอบภารกิจ แผนงาน โครงการ กิจกรรมในด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ

องค์ประกอบอยู่ที่ 3 วัตถุประสงค์ของเครือข่าย จำนวน 4 ตัวบ่งชี้

8. เสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

9. เสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลทั่วไป

10. เสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานบคคล

11. เสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงาน

องค์ประกอบอย่างที่ 4 ระบบสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ของเครือข่าย จำนวน 4 ตัวบ่งชี้

12. กำหนดติกาเกี่ยวกับการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ที่ชัดเจนของเครือข่าย

13. จัดระบบการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นทางการด้วยหนังสือ

14. จัดระบบการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ด้วยวิธีการประชุมสมาชิกเครือข่าย และการประชุมคณะกรรมการตามโครงสร้างหน้าที่ของเครือข่าย

15. จัดระบบการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การใช้โทรศัพท์ กลุ่มไลน์ กลุ่มเฟสบุ๊ก เว็บไซต์ วิทยุ และโทรศัพท์ องค์ประกอบย่อยที่ 5 ทรัพยากรที่จำเป็นในระบบเครือข่าย จำนวน 4 ตัวบ่งชี้

16. ศูนย์ประสานงานเครือข่ายมีความเหมาะสมเชิงกายภาพเป็นศูนย์กลางที่สอดคล้องในการติดต่อประสานงาน

17. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัด

18. จัดวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย

19. ระดมงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานจากสมาชิกและองค์กรภายนอก

องค์ประกอบย่อยที่ 6 คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับสมาชิกเครือข่าย ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้

20. สมาชิกมีวิสัยทัศน์ร่วมในการทำงานแบบเครือข่าย

21. สมาชิกยึดหลักประชาธิปไตยและการทำงานเป็นทีม

22. สมาชิกมีความตระหนักรถึงการพัฒนางานด้วยระบบบางจุดคุณภาพ

23. สมาชิกมีทักษะในการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร

24. สมาชิกมีความเป็นก้าวผ่านมิตรในการทำงานร่วมกัน

องค์ประกอบหลักที่ 2 ขอบข่ายการกิจกรรมร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษา จำนวน 2 องค์ประกอบย่อย

องค์ประกอบย่อยที่ 7 การพัฒนาประสิทธิภาพงานวิชาการ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้

25. การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในร่วมกัน

26. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องบริบทของพื้นที่ร่วมกัน

27. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ร่วมกัน

28. การพัฒนาระบบวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนร่วมกัน

29. การพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

องค์ประกอบย่อยที่ 8 การพัฒนาประสิทธิภาพงานสนับสนุนงานวิชาการ จำนวน 6 ตัวปัจจัย

30. การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาร่วมกัน

31. การระดมทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษาร่วมกัน

32. การดำเนินงานธุกรร่วมกัน

33. การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกัน

34. การแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญของบุคลากร ประชญา ภูมิปัญญาท่องถิน
ในการทำงานร่วมกัน

35. การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาร่วมกัน

อภิปรายผล

1. องค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหาร
จัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน ซึ่งค้นพบจาก
การศึกษาเอกสารและพุกรณศึกษา ที่พบว่า องค์ประกอบหลักที่ 1 ด้านการจัดส่วนประกอบ
สำคัญของเครือข่ายความร่วมมือ มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ สมาชิกและคุณลักษณะที่จำเป็น
วัตถุประสงค์ร่วมของเครือข่าย โครงสร้างการบริหารงานเครือข่าย ระบบสื่อสารและ
ปฏิสัมพันธ์ของเครือข่าย และทรัพยากรที่จำเป็นในระบบเครือข่าย องค์ประกอบหลักที่ 2
ด้านขอบข่ายการกิจกรรมร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษา มี 4 องค์ประกอบย่อย คือ
การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป
องค์ความรู้เบื้องต้นที่ปรากฏนั้นจะเห็นได้ว่ามีประเด็นซึ่งสัมพันธ์กันของแนวคิด หลักการ
สำคัญ 2 ส่วน คือ เครือข่ายแบบร่วมมือร่วมใจ และการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้
การจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กใน
เขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน จึงเป็นการอาศัยพลังของความเป็นเครือข่ายประเภทหนึ่ง คือ
เครือข่ายแบบร่วมมือร่วมใจของ Kernanghan (อ้างถึงใน กູ່ມະຊຸມ ດົມ, 2555) โดยนำเอา
ทรัพยากรมาร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน มีความสัมพันธ์แบบขึ้นอยู่ต่อกัน มีเป้าหมายร่วม
มีข้อตกลงแบบมติ เอกฉันท์ และมีการทำให้อำนาจสมดุล ส่วนการบริหารจัดการศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2546) สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 9(2) ระบุถึง
การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 39 ที่ระบุให้สถานศึกษาในเขตพื้นที่
การศึกษารับอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหาร

งานบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้นใน การจัดการศึกษา โดยระบุกรอบการกิจของการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน ในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา, 2550) ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาในมิติของสถานศึกษา ขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ กันดาร ห่างไกลความเจริญ อยู่บนภูเขารากลำบากในการเดินทางที่มีปัญหาทั้งในแง่คุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการนั้น ข้อสรุปการศึกษาของ สำนักงานเลขานุการสภาพการศึกษา (2555) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2556) ได้ระบุสอดคล้องกันเกี่ยวกับความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของฝ่ายต่าง ๆ ว่า ต้องให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาเป็นพิเศษด้วยโดยให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อน การพัฒนาที่เป็นไปอย่างสอดคล้องกับขอบข่ายภารกิจที่ได้รับการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา อย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังนั้นการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กโดยใช้แนวคิด เครือข่ายเป็นฐานจึงเป็นการพัฒนาตามขอบข่ายภารกิจการบริหารจัดการศึกษาเป็นสำคัญ ดังการศึกษาของ สุวิมล โพธิ์กิลิน (2549) สมเดช ศรีแสง (2550) จำนำ แจ่มจันทร์วงศ์ (2552) อภิชัย กรมเมือง (2553) ณรงค์ ทุมແຄ (2553) พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) และ นารอน ทับสกุล (2554) ที่ระบุถึงขอบข่ายภารกิจการบริหารจัดการศึกษาของเครือข่ายสถานศึกษาไว้ อย่างสอดคล้องกับคือการพัฒนาที่เป็นไปตามกรอบภารกิจของการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน

2. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในการบริหาร จัดการศึกษา ของสถานศึกษาขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษภาคเหนือตอนบน ที่มีความเที่ยงตรง ของเนื้อหา ความเหมาะสม และเป็นไปได้ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบย่อย 35 ตัวบ่งชี้ คือ องค์ประกอบหลักที่ 1 การจัดส่วนประกอบสำคัญของเครือข่าย มี 5 องค์ประกอบย่อย (จำนวน 24 ตัวบ่งชี้) ส่วนองค์ประกอบหลักที่ 2 ขอบข่ายภารกิจความร่วมมือ ในการบริหารจัดการศึกษา มี 2 องค์ประกอบย่อย (จำนวน 11 ตัวบ่งชี้) ได้แก่ องค์ประกอบย่อย ที่ 7 การพัฒนาประสิทธิภาพงานวิชาการ และองค์ประกอบย่อยที่ 8 การพัฒนาประสิทธิภาพ งานสนับสนุนงานวิชาการ จะเห็นว่าองค์ประกอบย่อยทั้งสองนั้นสืบให้เห็นถึงจุดเน้น ของการดำเนินการจัดการศึกษาร่วมกันอย่างชัดเจนภายใต้ระบบเครือข่ายโดยให้งาน วิชาการเป็นหลัก และงานอื่น ๆ ที่ได้รับการกระจายอำนาจทั้งการบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป จัดเป็นการกิจสนับสนุนงานวิชาการ ลักษณะ ดังกล่าว�ับว่าเหมาะสมยิ่งสำหรับบริบทของเครือข่ายสถานศึกษา ขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ ภาคเหนือตอนบน เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องสภาพแวดล้อม และทรัพยากรในการดำเนินงาน ต่าง ๆ อยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านบุคลากรที่ต้องมีการกระจายอำนาจความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงภายใต้หลักการความร่วมมือแบบเครือข่ายให้เกิดประสิทธิภาพ

ສູງສຸດ ຜຶ້ງການກຳນົດໃໝ່ມີເພີ່ມ 2 ກລຸ່ມງານຈຶ່ງເປັນກາລົດປະມານງານແຕ່ເພີ່ມປະສິທິພາພຂອງ ການບໍລິຫານຈັດການສຶກໜາໄດ້ຢ່າງສອດຄລ້ອງກັບບໍລິຫານ ດັ່ງການສຶກໜາຂອງ ມນຕົນກັສ ມໂນກາຣັນ (2555) ທີ່ຮະບູຂອບຂ່າຍການບໍລິຫານສຶກໜາຂັ້ນພື້ນຖານໃນພື້ນທີ່ສູງແລະທຽບກັນດາຮັ້ງສ່ວນໃໝ່ ເປັນສຶກໜາຂາດເລັກ ປະສບປໍ່ມາການຮາດແຄລນຄຽງ ມີຄຽມມ່ວນຮັບຂັ້ນວ່າຈະຕ້ອງດຳເນີນງານ ຕາມການກິຈທຳກັບຄືອງການວິຊາການທີ່ຈະທຳໃຫ້ເກີດຄຸນພາພຂອງນັກຮຽນ ແລະການກິຈສັນບສັນນຸ່ງທີ່ຈະ ທຳໃໝ່ງານວິຊາການບໍລິຫານສັນບສັນນຸ່ງໄວ້ 2 ສ່ວນ ຄື່ອ ການຫລັກ ໄດ້ແກ່ງານວິຊາການ ແລະການສັນບສັນນຸ່ງ ອື່ນ ຈະເປັນຕົ້ນ

ຂໍ້ເສນອແນະ

ຂໍ້ເສນອແນະຈາກພາກວິຊາ

1. ສຳນັກງານຄະນະການການສຶກໜາຂັ້ນພື້ນຖານທຳກວາມເຂົ້າໃຈແລະກຳນົດໂຍບາຍ ການແກ້ປໍ່ມາສຶກໜາຂາດເລັກໂດຍໃໝ່ແນວຄີດເຄືອຂ່າຍເປັນພື້ນຖານໃນການພັດນາສໍາຫຼັບ ສຶກໜາຂາດເລັກໃນພື້ນທີ່ພິເສດຖະກິນ ຈຶ່ງມີສາມາດເຂົ້າຮ່ວມໃນມາຕຽກຮັ້ນ ຈະເປັນ ຍຸບທີ່ ອົງກວມໄດ້

2. ສຳນັກງານເບີບພື້ນທີ່ການສຶກໜາປະມານສຶກໜາແລະສຶກໜາຂາດເລັກໃນເບີບພື້ນທີ່ ພິເສດຖະກິນ ເຫຼືອຕອນນວຍການທຳກວາມເຂົ້າໃຈອອກປະກາດແລະຕ້ວປ່ງໜີ້ ຕລອດຈົນນຳໄປໃໝ່ປະກອບ ໃນການອອກແບບແນວທາງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງລູຫຼືໃນການສ້າງແລະພັດນາເຄືອຂ່າຍເພື່ອໃຫ້ເກີດກາຍກະຕັບ ຄຸນພາພາທາງການສຶກໜາຂອງສຶກໜາທີ່ອູ່ງໝາຍໃຕ້ບໍລິຫານພື້ນທີ່ພິເສດຖະກິນ ດັ່ງກ່າວໃຫ້ເກີດ ປະສິທິພາພ

ຂໍ້ເສນອແນະໃນການວິຊ້ຍຄັ້ງຕ່ອໄປ

1. ຄວາມດຳເນີນການວິຊ້ຍແລະພັດນາໂດຍອອກປະກາດແລະຕ້ວປ່ງໜີ້ທີ່ ຄັນພົບໄປເປັນພື້ນຖານໃນການກຳນົດດັບຄຸນພາພາທາງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງລູຫຼືໃນການສ້າງແລະພັດນາເຄືອຂ່າຍ ສຶກໜາຂາດເລັກໃນເບີບພື້ນທີ່ພິເສດຖະກິນ ເຫຼືອຕອນນວຍການທຳກວາມເຂົ້າໃຈໃຫ້ເກີດປະສິທິພາພ ມີປະສິທິພື້ນຕ່ອໄປ

2. ຄວາມວິຊ້ຍແລະພັດນາສຶກໜາຂາດເລັກໃນບໍລິຫານພື້ນທີ່ອື່ນ ທີ່ຄຸນພາພາການສຶກໜາ ຕໍ່າ ດ້ວຍໂອກາສ ຂາດແຄລນທັງພາກໃນການພັດນາ ໂດຍນຳອອກປະກາດແລະຕ້ວປ່ງໜີ້ເກີດກັບ ການພັດນາປະສິທິພາພງານວິຊາການ ແລະການພັດນາປະສິທິພາພງານສັນບສັນນຸ່ງງານວິຊາການ ໄປເປັນແນວທາງໃນກາຍກະຕັບຄຸນພາພາການສຶກໜາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງປໍ່ມາການຮັບຮັດກັນແບບຄຸ້ມເຊີພາກກິນ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กิตติ ลีมสกุล และคณะ. (2551). การจัดสรรงบประมาณที่จำเป็นสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รายงานวิจัย). สืบค้นจาก <http://e-library.onecapps.org/?id=2&BookID=9572>.

กุญชรี คำข่าย. (2555). การบริหารจัดการเครือข่ายหุ้นส่วนการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (รายงานการวิจัย). สืบค้นจาก <http://re-ed.onecapps.org/ReEDFile/0400012.pdf>.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). ข้อสรุปฉบับที่การประชุมผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ ครั้งที่ 3/2557. สืบค้นจาก <http://www.plan.obec.go.th>

จันทร์ สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.

จำนำ แจ่มจันทร์. (2552). ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยอัสสิทธิ์เรืองเอี่ย, ปทุมธานี.

ชาญ โพธิสิตา. (2550). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: ออมรินทร์พรินติ้ง.

ณรงค์ ทุมແຄ. (2553). การนำเสนอรูปแบบการบริหารงานของเครือข่ายสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

นารอน หับสกุล. (2554). การนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 10 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2558, ธันวาคม 3). นักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเผยแพร่ 5 ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก. สืบค้นจาก https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1449127510

พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒnarูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

มนต์นภัส มโนการณ์. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บนพื้นที่สูงและทุรกันดาร. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

รัตนะ บัวสนธิ. (2555). ทิศทางและอ่านบริเวณการประเมิน (พิมพ์ครั้งที่ 3).

นครสวรรค์: rongpimprimumping.

ราชกิจจานุเบกษา. (2550). กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ
การบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124
ตอนที่ 24 ง.

รุ่ง แก้วแดง. (2546). โรงเรียนนิติบุคคล: หนังสือสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคน ต้องอ่าน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพาณิช.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปักครองส่วนท้องถิ่น: บทวิเคราะห์ ว่าด้วยการบริหารงานขององค์กรปักครองส่วนท้องถิ่นในแนวระนาบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบรร. (2554). รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 3(6), 13 - 34.

สมเดช ศรีแสง. (2550). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 (รายงานการวิจัย ไม่มีไดตีพิมพ์). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). นวัตกรรมลำห้บโรงเรียนขนาดเล็ก.
กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียน 60 คนลงมา. เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์.

สำนักงานเลขานุการสภาพการศึกษา. (2555). การประเมินคุณภาพและความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา กรุงเทพฯ: พريกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). ข้อมูลจำนวนโรงเรียนจำแนกตาม
ขนาดจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2559. สืบค้นจาก http://www.bopp-obec.info/home/wp-content/uploads/2016/11/t7_8_9.pdf

สุวิมล โพธิ์กัลิน. (2549). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ
เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

อภิชัย กรมเมือง. (2553). รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก
เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1.
วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา, 5(1), 89 - 100.

ภาษาอังกฤษ

Eisner, E. W. (1991). *The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of education practice*. Old Tappan, N.J.: Macmillan.

Stake, R. E. (2006). *Multiple cases study analysis*. New York: Guilford.

ผู้เขียน

นายพิเชรษฐ์ ไชยสุغا นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200 อีเมล: piset.chai@gmail.com

อาจารย์ ดร.น้ำผึ้ง อินทะเนตร อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เลขที่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย ประเภทบัณฑิตศึกษา
จากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ประจำปี พ.ศ. 2558